

VISIE & MISSIE

Koepel Adviesraden Sociaal Domein

*Naar wendbare en effectieve gemeentelijke
adviesraden in het sociaal domein*

Maart 2025

Voorwoord

Dit document is tussen eind 2024 en begin 2025 tot stand gekomen na verschillende sessies van het bestuur van de Koepel Adviesraden Sociaal Domein met bestuursadviseur en trainer Petra van der Horst en verschillende externe deskundigen. In dit document leest u over de visie van de Koepel, uitgewerkt in onze missie: *'Naar wendbare en effectieve gemeentelijke adviesraden in het sociaal domein'*.

Inleiding

De context waarin gemeentelijke advies- en cliëntenraden werken is veranderd en zal de komende jaren dynamisch blijven. De vraag naar zorg en ondersteuning neemt toe, terwijl het personeelstekort groeit. Hierdoor zijn betaalde en professionele zorg en ondersteuning maar beperkt beschikbaar. Gemeentes staan voor de uitdaging om passende hulp te bieden aan inwoners met complexe en langdurige ondersteuningsbehoeften. Deze ontwikkeling vraagt om herbezinning bij gemeentes, inwoners, advies- en cliëntenraden en bij de Koepel Adviesraden Sociaal Domein.

Veel gemeentes verkennen, onder meer vanwege de wet versterking participatie op decentraal niveau naar manieren om burgerbetrokkenheid en mede-eigenaarschap te vergroten. Op regionaal niveau zijn diverse processen gaande, zoals de vorming van participatiehubs die ervoor moeten zorgen dat (groepen) inwoners, cliënten en patiënten op regionaal niveau (meer) invloed krijgen m.b.t. zorg gerelateerde kwesties. Dit daagt adviesraden uit om na te denken over hun rol, toegevoegde waarde en werkwijzen. Bij diverse adviesraden leeft de vraag hoe ze hun positie binnen de gemeente kunnen verstevigen.

Om recht te doen aan al deze uitdagingen in het sociaal domein heeft de Koepel Adviesraden Sociaal Domein een nieuwe visie ontwikkeld. Een visie die antwoord geeft op de vraag wat nodig is om onze leden effectief hun rol te laten vervullen en hun positie te versterken. Hieronder staan de belangrijkste accenten van onze visie, die we ook verwerken in activiteiten aanbod en ons jaarplan.

Rol en taak van de adviesraad sociaal domein

De adviesraad is het gemeentelijk adviesorgaan voor inwoners- en cliëntenparticipatie, zoals bedoeld in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015 (WMO 2015), de Jeugdwet en de Participatiewet. Deze wetten verplichten het College van B&W om inwoners en cliënten te betrekken bij het beleid dat voortvloeit uit deze wetten. De adviesraden sociaal domein staan voor het brede inwonersperspectief. Dit perspectief omvat de leef- en belevingswereld van cliënten, naasten, vrijwilligers en actieve inwoners op het gebied van zorg en welzijn. Ook inwoners die mogelijk in de toekomst zorg en ondersteuning nodig hebben, worden meegenomen.

De adviesraad brengt deze perspectieven onder de aandacht van het College van B&W en beleidsmedewerkers, zodat deze voldoende worden meegenomen in het gemeentelijke beleid en de uitvoering. De adviesraden geven gevraagd en ongevraagd advies over beleidsthema's in het sociaal domein. Daarnaast zijn zij sparringpartner voor beleidsadviseurs, projectleiders en wethouders over allerlei kwesties binnen het sociaal domein.

Cliëntenparticipatie

De wetten op grond waarvan de adviesraden in het leven zijn geroepen vragen nadrukkelijk om cliëntenparticipatie. Het uitgangspunt is dat cliëntenparticipatie in het sociaal domein niet volledig bij de gemeentelijke advies- en cliëntenraad wordt neergelegd. De gemeente moet ook zelf in gesprek gaan met inwoners over zorg- en ondersteuningszaken. Het is zowel voor de gemeente als voor de adviesraad van belang om te weten wat er onder cliënten leeft. Daarnaast is het sociaal domein de afgelopen jaren verbreed. Zowel het aantal cliënten als de diversiteit aan cliënten is groter geworden. Het is een uitdaging om de perspectieven van deze inwoners een goede plek te geven in het gemeentelijke beleid en in het advieswerk.

Gezamenlijke opdracht en gedeeld belang

De Koepel ziet het als een gezamenlijke opdracht van gemeenten en adviesraden om wensen, verlangens, behoeften en ervaringen van cliënten naar boven te halen. Uiteindelijk delen adviesraden en gemeentes hetzelfde belang. De ervaringen worden benut door de gemeente om beleid te ontwikkelen en de uitvoering te verbeteren. De adviesraad gebruikt deze ervaringen om goed advies te geven. Uitgangspunt is goed beleid en een passende uitvoering voor(kwetsbare) inwoners. De Koepel denkt mee over de vraag hoe het brede inwonersperspectief en het veelkleurige cliëntenperspectief lokaal vorm kunnen krijgen.

Inbedding in de gemeente en rol-uitoefening

Samenwerking met de gemeente is essentieel voor een goede werking van de adviesraad. Zonder inbedding binnen de gemeentelijke processen, duidelijke werkafspraken en goede faciliteiten kan de adviesraad geen effect sorteren. Dit is een opdracht voor gemeentes, onze leden en de Koepel. Gemeentes zijn op verschillende manieren bezig om inwonersparticipatie te bevorderen, onder meer vanwege de Wet versterking participatie op decentraal niveau. De

Koepel wil samen met raden en gemeentes het gesprek voeren over hoe raden hun plek vinden binnen deze ontwikkeling.

Een diverse samenstelling van de adviesraad is belangrijker dan ooit. Het is belangrijk de verschillende perspectieven en ervaringen binnen de adviesraad worden benut. Daarnaast is het wenselijk dat leden verbindingen met inwoners en organisaties onderhouden als basis van hun advieswerk. Waar nodig zullen we leden prikkelen om te reflecteren op hun eigen rollen, het werkterrein en de wijze van adviseren. De Koepel deelt werkzame en werkbare praktijken.

Sparringpartner en adviseur voor adviesraden én gemeentes

De Koepel Adviesraden Sociaal was tot nu toe primair een vereniging van en voor adviesraden. Adviesraden zijn echter onlosmakelijk verbonden met 'hun' gemeente. Adviesraden kunnen hun werk niet doen als zij geen plek hebben in de gemeentelijke processen. Het College van B&W moet een visie hebben op de rol, taak en het functioneren van de adviesraad. Daarom ondersteunen wij, via betaalde dienstverlening, niet alleen adviesraden, maar ook wethouders sociaal domein, beleidsmedewerkers en contactambtenaren. Wij helpen hen bij hun zoektocht hoe zij hun samenwerking met de adviesraad vorm kunnen geven. Dit gebeurt in speciale trainingen en korte sessies op gemeentelijk niveau. Hierin onderzoeken wij samen met partners uit de gemeente hoe de positie van de adviesraad verstevigd kan worden en wat dit van de gemeente vraagt. Onze ondersteuning van wethouders en beleidsadviseurs is er altijd op gericht om de adviesraad een onderdeel te laten zijn van dit proces.

We willen nadrukkelijker dan voorheen adviesraden stimuleren om gemeentes de mogelijkheid te bieden (gedeeltelijk) deel te nemen aan trainingen en sessies die we lokaal verzorgen voor adviesraden. Dit gebeurt in nauw overleg met de adviesraad en afgestemd op de lokale situatie.

Regio

Ook in de regio zijn veel ontwikkelingen. Wanneer regionale processen voortkomen uit landelijke programma's en besluiten, zorgen wij ervoor dat onze leden hierover geïnformeerd worden. Daarnaast zijn goede afspraken en faciliteiten vanuit de gemeente nodig. Adviesraden kunnen onze ondersteuning inschakelen om samen te kijken hoe zij hun plek in de regio steviger kunnen neerzetten en wat daarvoor nodig is. We zijn beschikbaar voor het begeleiden van gesprekken tussen de adviesraad en de gemeente hierover.

Van gemeente naar gemeenschap

Gezien de toenemende schaarste in de zorg moet een nieuw evenwicht gevonden worden tussen betaalde en professionele zorg en onderlinge steun. Deze transitie zal niet zonder slag of stoot gaan. Gemeentes zullen meer aandacht geven aan het verstevigen van de sociale

basis om zorgzame gemeenschappen te creëren. Adviesraden kunnen met de gemeente meedenken en adviseren over hoe deze transitie vorm te geven. Wij zorgen dat leden geïnformeerd en geïnspireerd worden om dit te doen.

Leiderschap in de adviesraad

Gezien de veranderde omstandigheden en de uitdagingen waar de adviesraden voor staan wordt er veel gevraagd van het voorzitterschap. Het gaat om het vertalen van ontwikkelingen in en buiten de gemeente naar de adviespraktijk en de interne organisatie. Daarnaast liggen er uitdagingen op het gebied van omgaan met diversiteit en de positionering van de adviesraad binnen gemeentelijke structuren en regionale processen. Wij ondersteunen voorzitters van advies- en cliëntenraden, en kartrekkers/voorzitters van werkgroepen die daar behoefte aan hebben op allerlei manieren.

Netwerkontwikkeling

De Koepel beweegt mee met de ontwikkelingen in het sociaal domein, bij advies- en cliëntenraden en rond regionale participatie. We leggen en onderhouden contacten met organisaties (Ministerie van VWS, Ministerie van SZW, LCR, VNG, Movisie etc.) en mensen die ons op de hoogte stellen van ontwikkelingen. We vragen deze organisaties en mensen om het bestuur en onze leden te informeren en te inspireren. Zo kunnen zij goed geïnformeerd hun werk doen.

